

Spēle latviešu valodas stundām „Vārdšķiras”

**Autore: Maltas 1.vidusskolas
latviešu valodas un literatūras skolotāja
Skaidrīte Babre**

Mērķauditorija: 6.klase, 9. klase.

Spēli var spēlēt sestās klases skolēni, kad izņemta mācību viela par īpašības vārdu, skaitļa vārdu, vietniekvārdu un apstākļa vārdu. Šo spēli var spēlēt arī 9. klases skolēni, izmantojot šo spēli kā atkārtojumu pirms eksāmena.

Sasniegtais rezultāts:

Spēlējot šo spēli, skolēni nostiprināja un pārbaudīja savas zināšanas par īpašības vārdu, skaitļa vārdu, vietniekvārdu un apstākļa vārdu. Manuprāt, spēle ir izdevusies, tas ir viens no veidiem, kā skolēniem teorijas apguvi par vārdšķirām padarīt interesantāku. Šo spēli noteikti izmantošu arī savā turpmākajā pedagoga darbā, tā ieinteresējot un motivējot skolēnus apgūt latviešu valodas vārdšķiras. Līdz ar to mērķis- nostiprināt un pārbaudīt skolēnu zināšanas par īpašības vārdu, skaitļa vārdu, vietniekvārdu un apstākļa vārdu- ir sasniegts. Teoriju var mācīties interesanti.

Iesaku šo spēli izmantot arī citiem latviešu valodas skolotājiem.

Spēles „Vārdšķiras” noteikumi.

Spēlei nepieciešams: metamais kauliņš, kauliņi staigāšanai (daudzums atkarīgs no grupu skaita), jautājumu un atbilžu kartiņas, žetoni un spēles laukums.

Spēles mērķis:

Nostiprināt un pārbaudīt skolēnu zināšanas par īpašības vārdu, skaitļa vārdu, vietniekvārdu un apstākļa vārdu.

Spēles uzdevumi:

Pareizi atbildēt uz četrām kategoriju jautājumiem un saņemt žetonus. Ja ir saņemti visu krāsu žetoni, grupa uzvarējis.

Jautājumu kartītes:

Jautājumi ir iedalīti četrās kategorijās: īpašības vārdi, skaitļa vārdi, vietniekvārdi, apstākļa vārdi. Katrai kategorijai ir savas krāsas kartiņas. Pareizā atbilde uz katru jautājumu ir kartiņas labajā pusē.

Pirms sākt spēli:

Jautājumu kartītes jānovieto uz galda četrās kaudzītēs ar jautājumu uz leju. Katra grupa izvēlas spēles figūru un novieto to jebkurā laukuma stūrī. Katra grupa ripina metamo kauliņu, un spēli sāk tā grupa, kura uzmetusi vislielāko skaitli. Grupas veic gājienus cita pēc citas pulksteņa rādītāja virzienā.

Kā spēlēt:

Katra grupa ripina metamo kauliņu un pārvieto savu figūru pulksteņa rādītāja virzienā par tik laiciņiem, cik uzmetis uz metamā kauliņa. Tad atbild uz jautājumu no tās kategorijas, kuras krāsas laukumā atrodaties. Jautājumu nolasa kāds no blakus grupas pa labi.

Ja atbilde ir nepareiza, gājiens pāriet pie nākošās grupas.

Ja atbilde ir pareiza, grupa saņem tādas pašas krāsas žetonu, kāda ir jautājumam.

Ja jāatbild uz tādas pašas kategorijas jautājumu, kāds žetons grupai jau ir, atbildot pareizi, grupa nesaņem vēl vienu žetonu, bet iegūst iespēju vēl vienam gājienam.

Spēles variants:

Uzvar tā grupa, kas ir savākusi pēc iespējas vairāk žetonu.

Skaitļa vārds	Vietniek vārds	Apstākļa vārds	Īpašības vārds	Skaitļa vārds	Vietniek vārds	Apstākļa vārds	Īpašības vārds	Skaitļa vārds	Īpašības vārds
Īpašības vārds								Skaitļa vārds	
Skaitļa vārds								Īpašības vārds	
Vietniek vārds								Apstākļa vārds	
Apstākļa vārds								Vietniek vārds	
Īpašības vārds	Apstākļa vārds	Vietniek vārds	Skaitļa vārds	Īpašības vārds	Apstākļa vārds	Vietniek vārds	Skaitļa vārds	Skaitļa vārds	

Kāda ir īpašības vārda definīcija ?	Nosauc priekšmetu un dzīvu būtņu īpašības un pazīmes. Ir patstāvīgi lokāmi vārdi.
Kādas ir īpašības vārda gramatiskās pazīmes?	Dzimte, skaitlis, locījums, galotne, salīdzināmās pakāpes.
Kāda ir īpašības vārda nenoteiktā galotne?	Vīriešu dzimtē- s,- š, sieviešu dzimtē –a
Kāda ir īpašības vārda noteiktā galotne?	Vīriešu dzimtē- ais, sieviešu dzimtē –ā
Kad var lietot īpašības vārdus ar nenoteikto galotni, nosauc vismaz vienu nosacījumu?	<ol style="list-style-type: none"> 1.ja īpašības vārds raksturo priekšmetu kā nepazīstamu, kas tekstā minēts pirmo reizi. 2.ja īpašības vārds teikumā ir izteicēja daļa. 3.ja īp.v. priekšā ir vārds kas, kaut kas, nekas, šis tas, tāds, dažs, dažāds, visāds. 4. salīdzinājumā.
Kad var lietot īpašības vārdus ar noteikto galotni, nosauc vismaz vienu nosacījumu?	<ol style="list-style-type: none"> 1.Ja īpašības vārds raksturo jau zināmu, iepriekš minētu priekšmetu. 2.Ja īpašības vārda priekšā ir vārds šis tas, pats, viss, tavš, mūsu, jūsu, viņu, viņa, viņas, savs, mans. 3.Ja īpašības vārds ir vispārākajā pakāpē. 4.Ja īpašības vārds ir kļuvis par īpašvārdu.

Nosauciet īpašības vārdu, kuram ir tikai noteiktā galotne.	Galvenais, malējais, pārējais, pērnais, vienīgais, pēdējais, turpmākais u.c.
Kā var darināt īpašības vārdus?	Atvasinot ar piedēkļiem, izskaņām, savienojot vārdus saliktenī.
Jutīga vai jūtīga āda?	Jutīga
Dabisks vai dabīgs produkts?	Dabisks
Humāns vai humanitārs dakteris?	Humāns
Nosauciet īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes.	Pamata, pārākā un vispārākā.

Kas ir kādības īpašības vārdi?	Var veidot salīdzināmās pakāpes.
Kas ir attieksmes īpašības vārdi?	Nevar veidot salīdzināmās pakāpes.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes īpašības vārdam mūžīgs.	Nevar veidot.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes īpašības vārdam maksimāls.	Nevar veidot.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes īpašības vārdam vēsturisks.	Nevar veidot.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes īpašības vārdam ciets.	Ciets- cietāks- viscietākais.

Kāda galotne ir īpašības vārdam vecākais ?	Noteiktā.
Kāda galotne ir īpašības vārdam visjaukākais?	Noteiktā.
Kāda galotne ir īpašības vārdam pelēka?	Nenoteiktā.
Kāda galotne ir īpašības vārdam spožāka?	Nenoteiktā.
Kāda galotne ir īpašības vārdam visasākais?	Noteiktā.
Kopējs vai kopīgs pasākums?	Kopējs.

Ilggadējs vai ilggadīgs skolotājs?	Ilggadīgs.
Kāda galotne ir īpašības vārdam saulaina?	Nenoteiktā.

Kāda ir skaitļa vārda definīcija ?	Skaitļa vārdi ir patstāvīgi vārdi, kas norāda dzīvu būtņu skaitu un norāda, kādā kārtībā tie seko cits citam.
Kā skaitļa vārdus iedala pēc nozīmes?	Pamata un kārtas skaitļa vārdi.
Ko nosauc pamata skaitļa vārdi?	Nosauc skaitu.
Ko nosauc kārtas skaitļa vārdi?	Nosauc secību.
Kā skaitļa vārdus var pierakstīt?	Ar vārdiem un cipariem (arābu un romiešu)
Kādus skaitļa vārdus raksta ar arābu cipariem?	Gan pamata, gan kārtas skaitļa vārdus.

Kādus skaitļa vārdus raksta ar romiešu cipariem?	Tikai kārtas skaitļa vārdus.
Vai jāliek punkts aiz kārtas skaitļa vārdiem, ja tos raksta ar arābu cipariem?	Nē, nav jāliek.
Kā daļa skaitļa vārdus pēc sastāva?	Vienkārši, salikteņi un vārdu savienojumi.
Kādi pēc sastāva ir daļskaitļi?	Vārdu savienojumi.
Vai var locīt visus skaitļa vārdus?	Nē (ir lokāmi un nelokāmi skaitļa vārdi).
Kuri skaitļa vārdi ir nelokāmi?	Skaitļa vārdi, kas beidzas ar –t, un tūkstoš.

<p>Kuri skaitļa vārdi ir lokāmi? Nosauc divus nosacījumus.</p>	<p>1.Pamata skaitļa vārdi nu 1-9; 2.visi skaitļa vārdu savienojumi, kas beidzas ar viens-deviņi 3. pamata skaitļa vārdi, kas beidzas ar –s un tūkstotis; 4.kārtas skaitļa vārdi.</p>
<p>Kādā locījumā lieto lietvārdu ar daļskaitļiem?</p>	<p>Ģenitīvā(četras piektdaļas kaudzes).</p>
<p>Kādā locījumā lieto lietvārdu aiz skaitļa vārdiem desmits, simts, tūkstotis, miljons, miljards?</p>	<p>Daudzskaitļa ģenitīvā.</p>
<p>Kādā locījumā lieto lietvārdu aiz skaitļa vārdiem desmit, simt, tūkstoš?</p>	<p>Daudzskaitļa ģenitīvu un nominatīvu.</p>
<p>Kāds ir skaitļa vārds desmitais pēc nozīmes, uzbūves un locīšanas?</p>	<p>Kārtas, vienkāršs un lokāms.</p>
<p>Kāds ir skaitļa vārds desmit pēc nozīmes, uzbūves un locīšanas?</p>	<p>Pamata, vienkāršs un nelokāms.</p>

Kāds ir skaitļa vārds piecpadsmītais pēc nozīmes, uzbūves un locīšanas?	Kārtas, saliktenis un lokāms.
Kāds ir skaitļa vārds tūkstoš pēc nozīmes, uzbūves un locīšanas?	Pamata, vienkāršs un nelokāms.
Kāds ir skaitļa vārds pieci simti divdesmit viens pēc nozīmes, uzbūves un locīšanas?	Pamata, vārdu savienojums un lokāms.
Kas tas ir par skaitli? MDCX	1610.
Kas tas ir par skaitli? CXXII	122.

Kas tas ir par skaitli? DIX	509.
Kas tas ir par skaitli? LXII	62.

Kāda ir vietniekvārdu definīcija?	Vārdi, ko lieto lietvārdu, īpašības vārdu un skaitļa vārdu vietā. Patstāvīgi, lokāmi vārdi.
Nosauciet personu vietniekvārdus.	Es, tu, viņš, viņa, mēs, jūs, viņi, viņas.
Nosauciet piederības vietniekvārdus.	Mans, mana, tavs, tava, savs, sava.
Nosauciet atgriezeniskos vietniekvārdus.	Sevis.
Nosauciet norādāmos vietniekvārdus.	Šis, šī, tas, tā, šāds, šāda, tāds, tāda, viņš, viņa
Nosauciet jautājamos vietniekvārdus.	Kas, kurš, kura, kāds, kāda.

Nosaučiet attieksmes vietniekvārdus.	Kas, kurš, kura, kāds, kāda.
Nosaučiet nenoteiktos vietniekvārdus.	Kas, kurš, kura, kāds, kāda, dažs (a), cits (a), kaut kas, kaut kāds (a), kaut kurš (a), diezin kurš (a), diezin kāds (a), nezin kas, nezin kāds (a), nezin kurš (a), kurš katrs, kura katra, dažs labs, dažā laba, viens otrs, viena otra, jebkas, jebkurš (a), jebkāds (a).
Nosaučiet noteiktos vietniekvārdus.	Abi, abas, viss, visa, pats, pati, katrs, katra, ikkatrs, ikkatra, ikviens, ikviena, ikkurš, ikkura.
Nosaučiet noliegtos vietniekvārdus.	Nekas, nekāds, nekāda, neviens, neviena.
Nosaučiet personas vietniekvārdu definīciju.	Personas vietniekvārdi norāda uz personām.
Kā lieto vietniekvārdus tu un jūs vēstulēs un iesniegumos, uzrunājot vienu personu?	Ar lielo sākumburtu, uzrunājot vienu personu, bet ar mazo, ja uzruna attiecas uz vairākām personām.

Kāda ir atgriezeniskā vietniekvārda definīcija?	Attiecas uz visām trim personām, nemainās ne dzimtē, ne skaitlī.
Uz ko norāda piederības vietniekvārdi?	Uz piederību kādai personai.
Uz ko norāda norādāmie vietniekvārdi?	Norāda uz priekšmetiem, dzīvām būtnēm un to pazīmēm.
Kāda ir jautājamo vietniekvārdu definīcija?	Jautājamie vietniekvārdi ievada jautājuma teikumus.
Kāda ir attieksmes vietniekvārdu definīcija?	Attieksmes vietniekvārdi ievada palīgteikumus.
Uz ko norāda nenoteiktie vietniekvārdi?	Nenoteiktie vietniekvārdi norāda uz nezināmiem, nenoteiktiem priekšmetiem, dzīvām būtnēm vai to pazīmēm.

<p>Kā raksta nenoteiktos vietniekvārdu ar kaut, diez, diezin, nez, nezin?</p>	<p>Atsevišķi. Kaut kas, diez kāds, diezin kurš, nez kas, nezin kurš.</p>
<p>Kā raksta nenoteiktos vietniekvārdus ar jeb-?</p>	<p>Kopā. Jebkas, jebkurš, jebkāds.</p>
<p>Uz ko norāda noteiktie vietniekvārdi?</p>	<p>Norāda uz zināmiem, noteiktiem priekšmetiem vai dzīvām būtnēm.</p>
<p>Kāda ir noliegto vietniekvārdu definīcija?</p>	<p>Noliegtie vietniekvārdi izsaka noliegumu.</p>
<p>Kas jāievēro noliegto vietniekvārdu pareizrakstībā?</p>	<p>Noliegtos vietniekvārdus nekas, nekāds, neviens, neviena raksta kopā.</p>
<p>Pie kādas grupas pieder vietniekvārds kurš teikumā? Kurš no zēniem nāks atbildēt pirmais?</p>	<p>Jautājamais vietniekvārds.</p>

<p>Pie kādas grupas pieder vietniekvārds <u>kurš</u> teikumā? Es nezinu, kurš no zēniem nāks atbildēt pirmais.</p>	<p>Attieksmes vietniekvārds.</p>
<p>Pie kādas grupas pieder vietniekvārds <u>kāds</u> teikumā? Kāds klusi man paslīdēja garām.</p>	<p>Nenoteiktais vietniekvārds.</p>

Kāda ir apstākļa vārda definīcija?	Apstākļa vārdi ir patstāvīgi vārdi, ka norāda uz darbības, īpašības, apstākļu pazīmēm.
Kādas vārdšķiras var paskaidrot apstākļa vārdi?	Darbības vārdu, īpašības vārdu un citu apstākļa vārdu.
No kādām vārdšķirām ir radušies apstākļa vārdi? (nosauciet vismaz divas).	No īpašības vārdiem, skaitļa vārdiem, lietvārdiem, darbības vārdiem.
Kā daļa apstākļa vārdus pēc sastāva?	Vienkāršie, salikteņi un vārdu savienojumi. (rīt, daudzreiz, šur tur).
Kas jāievēro apstākļu vārdu tikko, otrreiz, katrreiz, cikkārt pareizrakstībā?	Jāraksta blakus divi līdzskaņu burti?
Kurus apstākļa vārdus raksta kopā?	<ol style="list-style-type: none"> 1.Kuri sākas ar jeb-, ne-, pa-, ik-. 2.kuri beidzas ar –pat. 3.papriekš (laika nozīmē) 4. neparko (nekādā gadījumā).

Kādas nozīmes ir apstākļa vārdiem?	Vietas, laika, veida, mēra, cēloņa un nolūka.
Kādā locījumā jālieto lietvārds aiz apstākļa vārdiem daudz, vairāk, mazāk, maz, visvairāk, vismazāk, cik, tik?	Ģenitīvā.
Nosauciet vismaz piecus vietas apstākļa vārdus.	Te, šeit, tur, tepat, kur, nekur, apakšā, augšā, pretī, apkārt, citur, tālu, visur, projām u.c.
Nosauciet vismaz piecus laika apstākļa vārdus.	Vakar, rīt, šoreiz, citreiz, kad, nekad, sen, atkal, dažreiz, mūžam, tad, kad, tagad, vienmēr, tikko u.c.
Nosauciet vismaz piecus veida apstākļa vārdus.	Kā, tā, pēkšņi, klusām, sēdus, stāvus, braukšus, jāšus u.c.
Nosauciet vismaz trīs mēra apstākļa vārdus.	Cik, tik, maz, daudz, ļoti, pavisam, diezgan u.c.

Nosauciēt vismaz trīs cēloņa un nolūka apstākļa vārdus.	Kāpēc, kādēļ, kālab, tāpēc, tālab, tādēļ.
Kurā vārdu savienojumā <u>veselīgi</u> ir apstākļa vārds? Veselīgi cilvēki, veselīgi ēst.	Veselīgi ēst.
Kurā vārdu savienojumā <u>silti</u> ir apstākļa vārds? Silti sagērbties, silti stari.	Silti sagērbties.
Kurā vārdu savienojumā <u>jautri</u> ir apstākļa vārds? Jautri bērni, jautri smieties.	Jautri smieties.
Kurā vārdu savienojumā <u>pēkšņi</u> ir apstākļa vārds? Pēkšņi notikumi, pēkšņi saslimt.	Pēkšņi saslimt.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes apstākļa vārdam silti.	Silti- siltāk- vissiltāk.

Kurā vārdu savienojumā <u>citādi</u> ir apstākļa vārds? Citādi cilvēki, citādi domāt.	Citādi domāt.
Kurā vārdu savienojumā <u>labi</u> ir apstākļa vārds? Labi draugi, labi padarīt.	Labi padarīt.
Kurus apstākļa vārdus raksta šķirti?	1.kuri sākas ar kaut, diez, diezin, nez, nezin 2.pa priekšu (vietas nozīmē) 3. ne par ko (piem. Ne par ko nedomāšu).
Kā būs pareizi? Pašreiz vai patreiz?	Pašreiz.
Kā būs pareizi? Pašlaik vai patlaik?	Pašlaik.
Izveidojiet salīdzināmās pakāpes apstākļa vārdam daudz .	Daudz- vairāk- visvairāk.

Izveidojiet salīdzināmās pakāpes apstākļa vārdam mūžam .	Nevar veidot.
Kuriem apstākļa vārdiem var veidot salīdzināmās pakāpes?	Apstākļa vārdiem, kuri darināti no īpašības vārdiem.